

HANSSEN
BOUWBIOLOGISCH
AANNEMERSBEDRIJF
voor gezond bouwen
& wonen

Nieuwsbrief

Bij deze onze beloofde eindejaars nieuwsbrief 2004. In 2004 hebben we weer bijzondere mensen mogen ontmoeten, en met enkele mensen kunnen jullie in deze nieuwsbrief kennismaken. De mensen in deze nieuwsbrief zijn zo bijzonder, omdat de één een niet voor de hand liggende keuze maakt voor de afwerking voor hun badkamer, en de ander niet bij de pakken gaat neerzitten met zijn elektrogevoeligheid.

Je moet het toch maar durven om iets toe te passen waar geen garanties op gegeven kunnen worden. Vooral in onze tijd, waar bijna niemand meer verantwoording voor iets durft te nemen, getuigt het van grote moed om het onbekende tegemoet te gaan.

Maar we beginnen deze nieuwsbrief met het beantwoorden van de vraag: "Wat is dat nu eigenlijk bouwbiologie?"

Verder een interview met Pieter van 't Verlaat en een artikel over stuccolustro en tadelakt.

Tot slot wensen we jullie een gelukkig en gezond 2005, en "horen" jullie weer iets van onze bijzondere activiteiten in de eindejaars nieuwsbrief van 2005.

Met vriendelijke groet,

Jan en Resi Hanssen-Klein

Reactie's: hanssenbiobouw@cobweb.nl
045 - 572 22 80
St. Barbarastraat 117 - 6415 RS Heerlen

Wat is dat nu eigenlijk bouwbiologie?

De bouwbiologie is ontstaan na de industriële revolutie (± 1950), als antwoord op de niet meer geïntegreerde specialistische bouwkundige kennis. In een groot ziekenhuis kun je als je pech hebt heel goed ervaren dat de verschillende specialisten naast elkaar werken, in plaats van met elkaar. Natuurlijk heeft dit specialisme zeer grote technische vooruitgang te weeg gebracht. Maar wat heb ik aan een perfect functionerend kunsthart als mijn longen het niet meer goed doen. Oftewel (een spreuk van Loesje die bij onze tandarts hing) "Wat heb ik aan een goed gebit, als er niets te lachen valt".

Ook als je wilt bouwen of verbouwen moet je een hele reeks specialisten inschakelen, zoals de architect, de constructeur, de bouwfysicus, de aannemer, de diverse mensen op het gebied van de technische installaties, diverse specialisten op het gebied van de afbouw zoals keuken, badkamer, stukwerk, vloerbedekking enz. enz.

En al deze specialisten bieden op hun terrein datgene wat de consument vraagt. De consument vraagt een 'onderhoudsvrije' vloerbedekking. Het bedrijfsleven ontwikkelt hierop synthetische 'afwasbare' vloerbedekking en laminaat. Helaas hebben deze kunststoffen naast hun voordelen ook hun nadelen. De statische elektriciteit bijvoorbeeld, die deze kunststoffen veroorzaken, hebben een nadelige invloed op de 'frisse' binnenlucht in onze woonruimte. En als je bedenkt dat de meeste mensen 80 % van hun tijd, binnenshuis of in de auto doorbrengen, dan kun je nagaan dat het heel belangrijk is dat het binnenklimaat in je huis in orde is.

In de bouwbiologie wordt veel waarde gehecht aan een gezond binnenklimaat. Door middel van diverse apparatuur kunnen metingen verricht worden om de kwaliteit van het binnenklimaat te controleren. Men kan bijvoorbeeld meten

- welke en hoeveel schimmel er aanwezig is in je huis. Vooral van belang voor mensen die gevoelig zijn aan hun luchtwegen.
- of er schadelijke hormoonontregelende chemische stoffen aanwezig zijn. Vooral van belang voor mensen die lijden aan Multiple Chemical Sensitivity.
- diverse metingen m.b.t. statische elektriciteit, elektromagnetische velden in de lage en de hoge frequenties, radioactiviteit enz., zie ook www.electroallergie.org

Een goed overzicht wat er allemaal te meten is, biedt de site www.baubiologie.de

Wij meten zelf niet, maar laten metingen uitvoeren door diverse erkende specialisten vooral uit Aken-Duitsland. Metingen zijn niet altijd nodig. Je kunt ook vertrouwen op je gevoel en kennis. Door onze

jarenlange ervaring kunnen wij een aantal zaken meteen 'rechtzetten' door heel eenvoudige kostenloze tips.

Het is niet de schuld van de specialisten dat er geen overzicht meer is. Het is meer een gevolg van een natuurlijke ontwikkeling-evolutie, maar door diverse uitwassen wordt duidelijk dat er nu een grote behoefte ontstaat aan overzicht. In de gezondheidszorg heeft de huisarts dit overzicht, en in de bouwkunde heeft de bouwbiologie deze taak op zich genomen. In de toekomst hopen wij dat de diverse specialisten steeds meer van elkaar leren en er weer een natuurlijk overzicht ontstaat, zodat de bouwbiologie haar taak heeft volbracht en niet meer nodig zal zijn.

Samenvattend:

De bouwbiologie integreert de diverse specialistische bouwkundige kennis, met als uitgangspunt dat het welbevinden c.q. de gezondheid van de mens in ieder geval niet door zijn huis of de in zijn huis aanwezige technische installaties, nadelig beïnvloed mag worden.

Is dit streven naar een natuurlijke neutrale situatie bereikt, kun je nog een stapje verder gaan. Je kunt dan door middel van vorm, kleur en licht, je gezondheid een constante positieve impuls geven.

Nog een stapje verder is, dat je niet alleen naar jezelf kijkt, maar vanuit een sociale impuls ook de behoefte voelt om je directe woonomgeving op een aangename manier vorm te geven.

Zo zijn er nu reeds prachtige voorbeelden in de hele wereld te zien van ecologische, organisch gegroeide dorpen, waarin de mensen proberen in harmonie met elkaar te leven.

Het in deze tijd op de voorgrond tredende egoïsme of individualiteit is –zoals de kunstenaar Joseph Beuys al zei– geen behoefte of ideaal. Het is meer iets dat heerst en beheerst. De meeste mensen willen elkaar helpen en samen leven uit eigen vrije wil en niet meer uit afhankelijkheid.

Interview met Pieter van 't Verlaat

Elektrogevoeligheid

Afgelopen jaar kwamen we in contact met Pieter van 't Verlaat.

Pieter van 't Verlaat is 58 jaar, en in 1971 afgestudeerd als werktuigbouwkundig ingenieur te Eindhoven.

Hij is werkzaam bij DSM te Geleen. Pieter van 't Verlaat heeft in 2002 meegedaan als proefpersoon aan een onderzoek van T.N.O. (Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek) te Den Haag naar de effecten van straling van G.S.M. en U.M.T.S. zendmasten.

Waarom heeft U meegedaan aan het onderzoek ?

Ik had toendertijd op mijn werk last van geïrriteerde ogen als ik lang achter de computer zat, en bij sommige elektrische apparaten voelde ik me niet prettig.

In 1999 zag ik op T.V. een uitzending over de Stichting Meldpuntennetwerk Gezondheid en Milieu. Ik heb toen informatie bij hun aangevraagd en zodoende is met hun het contact tot stand gekomen. Zo ben ik ook aan jullie adres gekomen.

Het meldpuntennetwerk vroeg of ik mee wilde doen aan het onderzoek van TNO. Daar had ik ooit zelf 6 jaar bij gewerkt in de jaren '70, en wist dat TNO zoiets degelijk aanpakt. Dus ik wilde wel proefpersoon zijn.

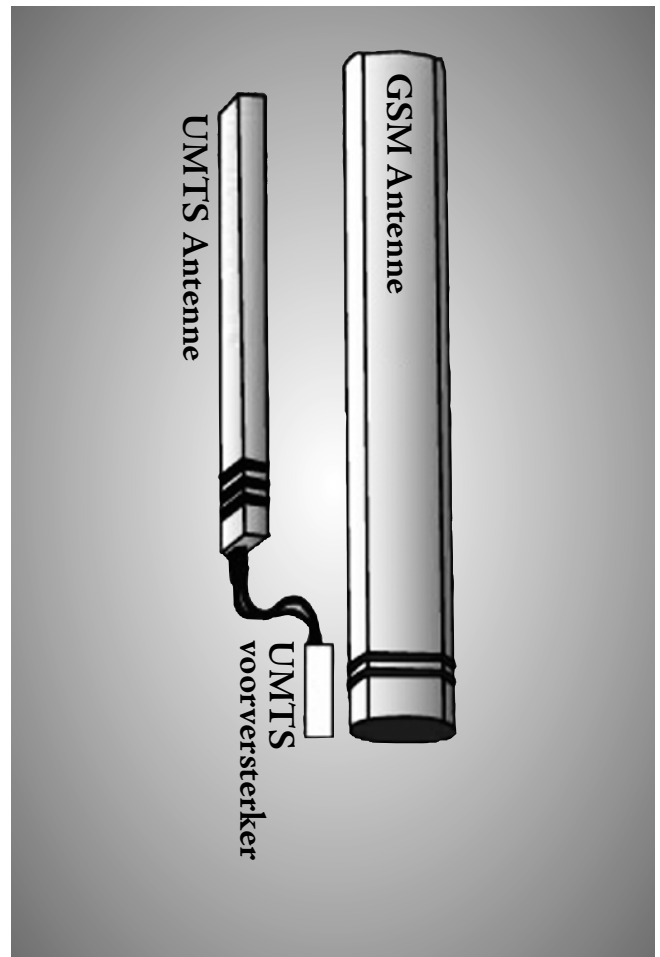
Wat wilde TNO. onderzoeken?

TNO wilde onderzoeken of de beweringen van elektrogevoeligen berustten op suggestie. Dat was zelfs ook hun uitgangspunt: er zal geen verband te vinden zijn tussen G.S.M. –U.M.T.S. straling, reactie en welbevinden.

De uiteindelijke conclusie was dat zelfs de geteste ongevoelige groep mensen statistisch gevoelig bleek te zijn voor de zendmasten straling.

Hoe werd het onderzoek gedaan?

Je moest 4 keer, een half uur reactietesten uitvoeren en opschrijven hoe je je na afloop voelde. Daarbij werd je bestraald door een zender, maar je wist niet of die aan of uit was. Ik was de tweede proefpersoon. De onderzoekers deden in het begin een beetje lacherig, misschien naar aanleiding van ervaringen met de eerste proefpersoon die ochtend. Maar toen ik op een bepaald moment onwel werd naar aanleiding van heftige kramp op m'n borst, werd dat zeer serieus genomen. (En werden hopelijk ook de andere elektrogevoelige proefpersonen serieuzer genomen). Ik heb helaas voortijdig de proef moeten beëindigen. En daarom is zelfs mijn resultaat in de analyses niet meegenomen.

In het rapport van T.N.O. staat ook dat de prestatie van de proefpersonen o.i.v. straling iets verbeterde. Hoe kan dat?

Ik leg dat uit als een stress reactie. Niet voor niets bestaat het woord elektro-stress. Een mens gaat o.i.v. stress altijd beter presteren. Maar we weten ook dat dat maar een tijdje goed gaat. En dan komen de klachten. Ik ben geen deskundige op het gebied van elektro-biologie, maar dit lijkt me de verklaring.

Wat bent U na het onderzoek gaan doen ?

Door het onderzoek van T.N.O. werd ik bevestigd in mijn vermoeden dat ik gevoelig reageer op diverse soorten elektrische stralingen. Ik ben "technet" en ben meteen op onderzoek uitgegaan, hoe ik me tegen de diverse soorten straling kon beschermen.

Ik heb eenvoudige meetapparatuur gekocht, en toen op m'n werkplek en thuis de situatie geanalyseerd. Ik

heb o.a. de straling van een nabije D.E.C.T. telefoon zodanig kunnen verminderen dat ik er geen last meer van heb. Ik heb daartoe een gedeelte van een muur bekleed met een doek van koolstofvezels en een ander gedeelte geverfd met koolstofhoudende verf. Daarna heb ik de verflaag en het doek middels koperen foliestrippen elektrisch met de aarde verbonden.

Kun je in deze maatschappij nog wel functioneren als je zo gevoelig bent ?

Ten eerste kun je in elk geval thuis ervoor zorgen dat je niet of in ieder geval zo weinig mogelijk gestoord wordt door de diverse elektrische stralingen. Op je werkplek kun je daar meestal ook op anticiperen. En verder zoek ik intuïtief de minder belaste zones op, en vermijd de belaste plaatsen. Vergelijk het maar met iemand die allergisch is voor pollen, sigarettenrook, melk enz.

U kunt bijna in de VUT. Wat zijn Uw toekomstplannen?

Of ik in de VUT kan hangt tegenwoordig mede af van het regeringsbeleid. Maar als ik meer vrije tijd heb wil ik me wel meer met dit onderwerp bezighouden d.m.v. de bewustwording te stimuleren. Maar ik heb geen behoefte om lid van actiegroepen te worden. Het grote resultaat van de TNO-proef is namelijk dat blijkt dat iedereen effect ondervindt van straling. Ook mensen die denken dat ze niet elektrogevoelig zijn. Het is dus geen suggestie. Een elektrogevoelige merkt alleen *eerder* dat er straling is. En in zoverre kunnen de ervaringen van de elektrogevoelige mens als signaal voor andere mensen dienen.

Welke wijze raad kunt U aan onze lezers meegeven ?

Pas niet klakkeloos draadloze technieken toe, als het ook met een kabeltje kan!

Stuccolustro en Tadelakt

In 1999 maakten we tijdens een workshop bij de firma Kreidezeit (leverancier van milieu- en mensvriendelijke verf- en stukprodukten, te verkrijgen bij Kwarts en Co te Gulpen) kennis met stuccolustro en het toendertijd nog in ontwikkeling zijnde tadelakt.

Stuccolustro is een eeuwenoude italiaanse frescotechniek die met zeep of was glanzend en waterafstotend wordt gemaakt. De enorme duurzaamheid van deze stuktechniek is nog steeds in Italië o.a. te Pompeï te bewonderen. Ook wij hebben reeds diverse opdrachtgevers hiermee kunnen verblijden, en begin van dit jaar kregen we de eerste opdracht om een badkamer te "tadelakten".

Samen met Emmy Langenberg hebben we de douche en enkele wanden van de badkamer getadelakt. Emmy en haar man Rene hadden hun hele huis al met leemstuk en andere milieu- en mensvriendelijke materialen afgewerkt.

Tadelakt is net als het "romeinse" stuccolustro een eeuwenoude Marokkaanse stuktechniek op basis van kalk, maar is in tegenstelling tot stuccolustro waterdicht.

Met zijn marmerachtige uitstraling, stootvastheid en waterdichtheid is tadelakt zeer geschikt voor badkamers (hammans), open haarden, aanrechten, vloeren enz.

Tadelakt is afgeleid van het Marokkaanse woord dellek, dat inwrijven, masseren betekent. De tadelakt techniek vereist inderdaad rust, aandacht en geduld.

Per dag kun je ongeveer 4 m² maken.

De diverse lagen stukwerk worden verdicht door met een steen (beste is Agaat) kleine ronde bewegingen te maken. Tenslotte wordt het oppervlak ingekwast met olijfzeep. De zeep gaat met de kalk van het stuk een chemische reactie aan, zodat het oppervlak verhardt en waterdicht wordt. De zeep wordt met de hand ingewreven of met een zachte doek. De zeepbehandeling kun je diverse malen herhalen. Elke keer wordt de glans groter en de waterdichtheid beter. T.b.v. onderhoud en slijtage kun je gewoon weer het oppervlak met olijfzeep inwrijven.

Na een week noeste arbeid, enkele stukken hebben we opnieuw moeten doen, was de badkamer klaar.

Al met al een kennismaking met bijzondere mensen en eeuwenoude materialen, met een prachtig resultaat!